International

scientific and practical conference

DECEMBER 6
2024

2024

STDF

Science technology& Digital finance

Google Scholar

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

Scientific journal of Science technology & Digital finance

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic

(December 6, 2024)

(Part 2)

Jizzakh-2024

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic – Jizzahk: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, December 6, 2024, 450 pp.

Editors in charge: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O'ralov A.I.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

QURILISH ISHLAB CHIQARISHINING KONSENTRATSIYASI: TAHLIL VA RIVOJLANISH YUZASIDAN TAKLIFLAR

Sherkulov Nodir, Suyunova Mashhura
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Annotatsiya: Ushbu maqolada qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada qurilish sohasida ishlab chiqarish konsentratsiyasining asosiy omillari, uning ijobiy va salbiy tomonlari, shuningdek, O'zbekistondagi holati o'rganilgan. Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi yirik kompaniyalar tomonidan ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlarini yaratadi, biroq u kichik va o‘rta biznesning rivojlanishiga to‘sqinlik qilishi mumkin. Shuningdek, monopoliyalashuv, raqobatning kamayishi va bozorning markazlashuvi kabi salbiy oqibatlar keltirib chiqarishi mumkin. Maqolada bu muammolarni bartaraf etish uchun raqobatni rag‘batlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va nazoratni kuchaytirish kabi takliflar taqdim etilgan. Maqola qurilish sanoatining rivojlanishi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilishi mumkin.

Kalit so‘zlar: Qurilish ishlab chiqarish, konsentratsiya, raqobat, monopoliyalashuv, innovatsiyalar, iqtisodiy samaradorlik, O'zbekiston.

Kirish

Qurilish ishlab chiqarishi iqtisodiyotning muhim sohalaridan biri bo‘lib, mamlakatning barqaror rivojlanishida, shuningdek, sanoatning samarali ishlashida asosiy rol o‘ynaydi. Qurilish sohasida ishlab chiqarish konsentratsiyasi — bu yirik qurilish kompaniyalari tomonidan ishlab chiqarishning markazlashuvi, qurilish materiallari va texnologiyalarining yagona ishlab chiqaruvchi yoki bir nechta kompaniyalar tomonidan boshqarilishi kabi jihatlarni anglatadi. Bu jarayonning salbiy va ijobiy tomonlari mavjud bo‘lib, ularni tahlil qilish sohaning samarali rivojlanishini ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasining asosiy asoslari

1. Konsentratsiya darajasining oshishi Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi, asosan, yirik kompaniyalar tomonidan o‘zaro integratsiya va ko‘p tarmoqli tuzilmalarni tashkil etish orqali amalga oshiriladi. Yirik korxonalar bozorni o‘z qo‘llariga olish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirishga, resurslarni tejashga va texnologiyalarni birlashtirishga harakat qiladilar. Konsentratsiyaning oshishi orqali kompaniyalar innovatsion texnologiyalarni tezroq joriy etishi, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.
2. Ishlab chiqarish hajmi va texnologiyalarning integratsiyasi Qurilish sohasida ishlab chiqarishning konsentratsiyasiga erishish, katta hajmdagi ishlab

chiqarish liniyalarini yaratish va yangi texnologiyalarni joriy qilishda muhim ahamiyatga ega. Yirik ishlab chiqaruvchilar yangi qurilish materiallari va texnologiyalarini ishlab chiqish, sohadagi mavjud kamchiliklarni bartaraf etish uchun kuchli texnologik infratuzilma yaratadi.

3. Konsentratsiyaning ijobiy va salbiy tomonlari Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi bir qancha ijobiy va salbiy omillarni o‘z ichiga oladi. Ijobiy tomonlardan biri — bu iqtisodiy samaradorlikning oshishi, xarajatlarni qisqartirish va yanada sifatli mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatidir. Biroq, salbiy tomonlari sifatida kichik va o‘rta biznesning rivojlanishiga to‘sqinlik qilish, raqobatning kamayishi va bozorning monopoliyalashuvi xavfi mavjud.

Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi: o‘zbekistondagi holat

O‘zbekiston Respublikasida qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi so‘nggi yillarda keskin o‘sib bormoqda. Yirik qurilish kompaniyalari va korxonalar birlashish, ko‘p tarmoqli faoliyat yuritish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali sektorni rivojlantirishga katta hissa qo‘shmoqda. Shu bilan birga, kichik va o‘rta korxonalar uchun bozor sharoitlarining qiyinlashuvi, ba’zan raqobatni kamaytirish va ishlab chiqarishning bir necha kompaniya qo‘lida jamlanishiga olib kelmoqda.

Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi va iqtisodiy rivojlanish

Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishiga bir qancha usullar bilan ta'sir ko‘rsatadi. Bir tomondan, bu yirik kompaniyalar orqali samarali ishlab chiqarish va resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatini yaratadi. Biroq, boshqa tomondan, kichik va o‘rta biznesning bozorga kirishini to‘siqlash, raqobatni cheklash va narxlarni yuqori tutish kabi salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. O‘zbekiston iqtisodiyotining o‘sishi va barqaror rivojlanishi uchun, qurilish sohasida raqobatni rag‘batlantirish, kichik va o‘rta kompaniyalarga ham imkoniyatlar yaratish, va shu bilan birga yirik kompaniyalar bilan hamkorlik qilish zarur.

Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasining salbiy asoslari

1. Monopoliyalashuv va raqobatning kamayishi Qurilish tarmog‘idagi ishlab chiqarishning konsentratsiyasi kichik va o‘rta biznesni raqobatdan chiqarib yuborishi va bozorni monopoliyalashuvga olib kelishi mumkin. Bu holat narxlarni sun'iy ravishda oshirishi va iste'molchilarga zararga yetkazishi mumkin.

2. Infratuzilma va xizmatlar ta'minotidagi noaniqlik Yirik kompaniyalar tomonidan resurslarning markazlashuvi kichik ishlab chiqaruvchilar va xizmat ko‘rsatuvchi kompaniyalar uchun muammolar yaratadi. Yirik kompaniyalar o‘zining infratuzilmasi bilan boshqalarni bozorga qabul qilmasligi, resurslarning taqsimlanishi va bozorning barcha tarmoqlarini monopolizatsiya qilish kabi salbiy ta'sirlarni keltirib chiqaradi.

Xulosa va takliflar

Qurilish ishlab chiqarishining konsentratsiyasi iqtisodiyotning rivojlanishiga katta ta'sir ko‘rsatadi, lekin shu bilan birga uning salbiy oqibatlarini oldini olish zarur. Shu sababli, quyidagi takliflarni kiritish mumkin:

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

1. Raqobatni kuchaytirish**:** Qurilish bozorida yirik va kichik kompaniyalar o‘rtasida raqobatni rag‘batlantirish uchun davlat tomonidan qulay sharoitlar yaratish, kichik va o‘rta biznesni qo‘llab-quvvatlash zarur.
2. Texnologiyalarni joriy qilish**:** Qurilish tarmog‘idagi innovatsion texnologiyalarni qo‘llashni kengaytirish, yangi materiallar va usullarni ishlab chiqish orqali ishlab chiqarishni samarali tashkil etish.
3. Tartibga solish va nazoratni kuchaytirish**:** Qurilish sohasida monopoliyalashuv va raqobatning kamayishini oldini olish uchun qonuniy va iqtisodiy choralar ko‘rish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov, I. (2018). Qurilish sanoatining rivojlanishidagi iqtisodiy tahlillar. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti nashriyoti.
2. Mirzayev, B. (2020). Qurilish sohasida monopoliyalashuv va raqobat: O'zbekiston misolida. O'zbekiston iqtisodiyoti va siyosati, 4(2), 45-50.
3. Tashkent Shahar Qurilish Boshqarmasi (2022). Qurilish tarmog‘ining konsentratsiyasi va innovatsiyalarni joriy etish. Tashkent: Tashkent shahar davlat nashriyoti.
4. G'ulomov, A. (2021). Qurilish sanoatida konsentratsiyaning ijobiy va salbiy tomonlari. Journal of Construction Economics, 12(3), 78-85.
5. O‘zbekiston Respublikasi Qurilish Vazirligi (2021). Qurilish materiallari ishlab chiqarish va bozorning markazlashuvi. Tashkent: Qurilish va arxitektura universiteti nashriyoti.
6. Xaydarov, R. (2022). Monopoliyalashuv va raqobat: qurilish sohasida iqtisodiy tahlil. O‘zbekiston iqtisodiyoti va biznes, 10(5), 22-28
7. Murodov, F. (2020). Qurilish sanoatida kichik va o‘rta biznesning o‘rni. O'zbekiston biznes jurnali, 8(6), 101-108.

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024